

РЕЦЕНЗІЇ

ДОКТРИНА УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Волошин Ю.О.,

доктор юридичних наук, доцент,
проректор з навчальної роботи

Маріупольського державного університету

Перехід від адміністративно-командної системи до ринкової економіки, демократизація суспільно-політичного життя наприкінці 80-х років ХХ ст., розбудова незалежної Української держави в 90-ті значно посилили зацікавленість у суспільстві до проблем конституціоналізму, до досвіду його формування та становлення в нашій державі. У даний період конституціоналізм уже міцно укорінився в суспільно-політичному житті нашої країни. Разом з тим, у вітчизняній науці конституційного права робляться тільки спроби визначення поняття конституціоналізму. Сучасне українське правознавство все ще потребує очищення від неточностей і деформацій попередніх років. У правовій теорії та практиці цінність конституціоналізму повинна вбачатися не в тому, що він є механізмом офіційного управління, а перш за все в його здатності протистояти з допомогою спеціальних юридичних механізмів тоталітарному одержавленню суспільного життя; надмірній концентрації влади в одних руках; свавіллю і беззаконню з боку державного апарату та інших політичних інститутів; в закріпленні широких можливостей для активних дій учасників соціальних відносин; у взаємозабезпеченні їх прав, обов'язків і відповідальності, в тому числі і у відносинах громадянина і держави. Автор монографії¹, не претендуючи на вичерпне визначення цього поняття, вважає за необхідне запропонувати своє бачення проблеми, охарактеризувати основні елементи змісту поняття конституціоналізму.

Сучасний український конституціоналізм ознаменувався низкою як традиційних, так і нових явищ теоретичного і практичного характеру. Протягом останніх тринадцяти років в Україні було прийнято ряд доленосних для держави конституційно-правових актів: Декларація про державний суверенітет України (16 липня 1990 р.), Акт проголошення незалежності України (24 серпня 1991 р.), укладено Конституційний Договір між Президентом України та Верховною Радою України (8 червня 1995 р.), прийнята чинна Конституція України (28 червня 1996 р.), а також проведено два всеукраїнських референдуми (1991 р. і 2000 р.) та ряд президентських, парламентських і місцевих виборів. Завдяки цим конституційним актам і подіям в Україні було змінено державний та суспільний лад. Україна стала суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, рівноправним членом світового співтова-

риства. У ній були створені нові органи державної влади — інститут президентства, Конституційний Суд та ін., систему місцевого самоврядування; гарантовано якісно новий статус особи, суспільства і держави. Теоретичною основою цих зрушень стали досягнення як національної, так і світової наукової конституційної думки та практики конституційного будівництва.

Разом з тим, надбання світової наукової конституційної думки та практики конституційного будівництва, які раніше практично повністю заперечувалися, запозичувалися часом нетворчо, фрагментарно або надмірно без урахування конкретних умов, а розвиток національної наукової думки не завжди і не у всьому встигав за подіями. Тому при досить значних досягненнях у розвитку вітчизняного конституціоналізму на даний час бракує фундаментальних досліджень у галузі конституції, її реалізації, охорони, а інститути конституційного ладу й відповідне законодавство у багатьох аспектах потребують удосконалення.

Нині набуває особливого значення критичне теоретико-правове осмислення надбань світового конституціоналізму, підтримання позитивного досвіду, запровадження новачків, які відповідають національним традиціям. Зарубіжний досвід не завжди дає готові зразки для запозичення, однак його можна сприймати як своєрідне мірило для прогнозування перспективи подальшого розвитку вітчизняного суспільства. Тому виникає потреба здійснення комплексного аналізу теоретичних і практичних проблем становлення й розвитку українського конституціоналізму.

Актуальність пропонованої монографії зумовлена також завданнями подальшого розвитку конституційної теорії для здійснення конституційної реформи та покращення механізмів реалізації Конституції з урахуванням нових явищ і процесів, характерних для сучасного вітчизняного конституціоналізму; необхідністю підвищення теоретичного рівня викладання конституційного права; формування у представників органів державної влади та місцевого самоврядування більш глибоких та об'єктивних поглядів на характерні риси і специфічні особливості конституційно-правових інститутів, які мають демократичне спрямування.

Проблематика загальної теорії конституції, конституційної держави та конституціоналізму, становлення конституціоналізму в Україні викликала живий інтерес у нашій державі ще на початку 90 років

¹ Белов Д.М. Парадигма українського конституціоналізму / Д.М.Белов. — Ужгород. — 2011 р. — 412 с.

минулого століття. Значний внесок у висвітленні тих чи інших її аспектів (сторін) зробили сучасні українські вчені-правознавці: М. Баймурагов, Ю. Бисага, А. Георгіца, А. Заєць, В. Кампо, О. Копиленко, М. Козюбра, М. Корнієко, Л. Кривенко, В. Медведчук, В. Погорілко, О. Скрипнюк, М. Орзіх, Ю. Тодика, В. Федоренко, В. Шаповал, О. Ярмиш та інші.

Монографія містить чотири окремі відносно самостійні розділи, присвячені питанням конституці-

оналізму, конституційного ладу, виникнення (появи) конституції, еволюції їхнього змісту, походження та взаємозв'язку таких понять, як «конституція», «конституційна держава» та «конституціоналізм».

Дана монографія буде цікавою для представників органів державної влади та місцевого самоврядування, студентів юридичних факультетів, всіх, хто цікавиться історією та теорією конституції, конституційної держави та конституціоналізму.